

การขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจของจีนในภูมิภาคอาเซียน
Chinese Influence and Directions of Economic Competition in the
ASEAN Region

วันชัย ปานจันทร์¹

¹ ผศ. ดร.วันชัย ปานจันทร์ อาจารย์ประจำคณะพัฒนารัฐพยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทคัดย่อ

ประเทศจีนและกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนได้จัดทำความร่วมมือและข้อตกลงด้านเศรษฐกิจตามลำดับดังนี้คือ 1) ความตกลงด้านการค้าบริการ พ.ศ. 2547 2) ความตกลงด้านการลงทุน พ.ศ. 2550 และ 3) ความตกลงเขตการค้าเสรีจีน-อาเซียน มีผลโดยสมบูรณ์วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2553 ผลของการจัดทำความตกลงดังกล่าวทำให้อัตราภาษีศุลกากรส่วนใหญ่ของจีนกับสมาชิกเก่า 6 ประเทศของอาเซียนเหลือร้อยละศูนย์ (0) ในพ.ศ. 2552 และผลรวมมูลค่าการค้าระหว่างจีนกับอาเซียนในรอบปี 2555 มีมูลค่ากว่า 4 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ ขณะที่มูลค่าการลงทุนระหว่างจีนกับอาเซียนมีมูลค่ากว่า 5 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐในพ.ศ. 2558 โดยประเทศจีนได้เข้ามามีอิทธิพลทางเศรษฐกิจในอาเซียนทั้งด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวอย่างเต็มตัวเนื่องจากอาเซียนมีบทบาทในเวทีเศรษฐกิจโลกเพราะมีตลาดขนาดใหญ่ มีกำลังซื้อสูง ทำให้นักลงทุนจากภายนอกภูมิภาคสนใจเข้ามาทำการค้าการลงทุนกับอาเซียนมากขึ้น จีนจึงสนใจที่จะขยายฐานทางเศรษฐกิจมาสู่อาเซียนอันจะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและต่อรองในเวทีการค้าโลกเพิ่มขึ้นด้วย

ประเทศจีนได้ก้าวขึ้นเป็นคู่ค้าอันดับ 1 ของอาเซียน และ 10 ประเทศในอาเซียนรวมกันก็เป็นคู่ค้าอันดับ 3 ของจีน โดยเฉพาะสินค้าจีนได้เข้ามาเปิดตลาดอาเซียนจนทำให้ยอดนำเข้าสินค้าจีนของอาเซียนขยายสัดส่วนเพิ่มจากร้อยละ 8.5 ของการนำเข้าทั้งหมดของอาเซียนในพ.ศ. 2546 ขยับเพิ่มเป็นร้อยละ 16.9 ใน พ.ศ. 2556 และการค้าระหว่างจีน-อาเซียนมีมูลค่าสูงถึง 443,600 ล้านดอลลาร์ จีนจึงมุ่งเน้นการขยายบทบาทและอำนาจโดยใช้เศรษฐกิจและวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือ (Soft Power) เพื่อจะกลายเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในโลกภายในพ.ศ. 2568 โดยจีนได้กำหนดเป้าหมายจากปัจจุบันจำนวน 1 ล้านล้านเหรียญสหรัฐเป็น 4

ล้านล้านเหรียญสหรัฐในพ.ศ.2563 จึงทำให้ประเทศจีนกลายเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการ
กำหนดทิศทางในการแข่งขันทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียนอย่างชัดเจน
คำสำคัญ: อิทธิพลทางเศรษฐกิจของจีน, อาเซียน

ABSTRACT

China and the ASEAN member countries have concluded the following cooperation and economic agreements: 1) an agreement on trade in services (2004), 2) an agreement on Investment (2007), and 3) a China-ASEAN FTA (coming into effect on 1 January 2010). As a result of these agreements, most tariffs on trade between China and the original six member countries of ASEAN had been reduced to zero percent by 2009 and by 2011 the value of the total trade between China and ASEAN had amounted to more than US\$ 4 billion, while the value of investment between China and ASEAN had risen to more than US\$ 5 billion by 2015. With China assuming a dominant role in trade, investment and tourism in Southeast Asia, it has had a great influence in the economy of the region. With its large market and high purchasing power, the ASEAN, on its part, has assumed a growing economic role in the world economy. In other words, with its large market and high purchasing power, ASEAN has attracted investment and trade from outside the region, and has thereby provided the Chinese with greater interest in expanding its economic presence in the region. This has had the important effect of enhancing the competitiveness and bargaining power of ASEAN on the global arena.

China has become the largest trading partner of ASEAN, and the 10 ASEAN countries together have become China's third largest trading partner. In particular, Chinese products have expanded its ASEAN market.

This resulted in a rapid increase in imports from China – from 8.5 percent of the total imports of ASEAN in 2003 to 16.9 percent in 2013. The value of trade between China and ASEAN rose to US \$443,600 million. China has focused its attention on expanding its role and influence in ASEAN through the use of “soft power”, that is, through economic and cultural tools, whereas its economy has continued to grow and has been projected to be the world’s largest economy by 2025. China has set a goal of expanding its economy from the current US\$ 1 trillion to US\$4 trillion by 2020. China has thus clearly become highly influential in shaping the direction of economic competition in the region.

Keywords: China’s economic influence, ASEAN

บทนำ : ความสำคัญของภูมิภาคอาเซียนต่อเศรษฐกิจของจีน

ประเด็นความสำคัญของอาเซียนมีหลายแง่มุม หากมองในมุมกว้างคือเวทีโลก อาเซียนเป็นกลุ่มประเทศที่มีความสำคัญจากการที่มีประชากรรวมกันมากกว่า 600 ล้านคน เป็นทั้งตลาดที่มีกำลังสูง มีแนวโน้มขยายตัวได้มาก และเป็นตลาดแรงงานราคาถูกซึ่งนักลงทุนต่างชาติโดยเฉพาะญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกาเข้ามาลงทุนนานแล้ว ดังนั้นอาเซียนจึงมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ อาเซียนยังเป็นแหล่งเกษตรกรรมที่สำคัญของโลก มีการผลิตอาหารและสินค้าเกษตรจำนวนมาก เช่น ข้าวหอมมะลิ น้ำมันปาล์ม มะพร้าว เป็นต้น และยังเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญโดยเฉพาะทรัพยากรเชื้อเพลิงซึ่งมีมากในประเทศบรูไนและมาเลเซีย ส่งผลให้ประเทศมีฐานะทางเศรษฐกิจดีและไม่ได้รับผลกระทบจากการขึ้นราคาน้ำมันของโลกมากนัก ในพม่าก็มีแหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจำนวนมากซึ่งหลายประเทศ เช่น จีน อังกฤษ ไทย รวมถึงสหรัฐอเมริกาได้เข้าไปลงทุน โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาพยายามลงทุนในพม่าเพิ่มมากขึ้นเพราะพม่าเป็นประเทศในอาเซียนที่กำลังได้รับความสนใจและเปิดรับการลงทุนจากภายนอก นอกจากนี้ อาเซียนยังมีประเทศสิงคโปร์ที่มีเศรษฐกิจที่มั่นคงและเป็นศูนย์กลางทางการเงินการลงทุนของภูมิภาค มีประเทศที่มีแรงงานมีคุณภาพและค่าแรงไม่สูง เช่น ไทย เวียดนาม และฟิลิปปินส์ มีประเทศอินโดนีเซียเป็นประเทศมุสลิมที่ใหญ่ที่สุดของโลกและมีความใกล้ชิดกับประเทศมุสลิมอื่นๆ ในโลก ซึ่งเป็นผลดีต่อการขยายตลาดของอาเซียนในประเทศมุสลิมทั่วโลกด้วยเช่นกัน

ในปัจจุบัน อาเซียนเป็นกลุ่มประเทศที่มีความโดดเด่นด้านการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทั้งการเป็นตลาดขนาดใหญ่ที่เป็นทั้งแหล่งผลิตสินค้าของนักลงทุนภายในและภายนอกภูมิภาคและเป็นตลาดที่มีกำลังซื้อสูง จึงทำให้อาเซียนมีบทบาทสำคัญในเวทีโลก โดยได้ดำเนินการเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศสมาชิกและกลุ่มประเทศนอกอาเซียน ดังนี้ (Google Sites 2559)

1. การสร้างความร่วมมือในประเทศสมาชิกอาเซียน บทบาทของอาเซียนที่

โดดเด่นในเวทีการค้าโลกคือการเสริมสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจในหมู่ประเทศสมาชิกอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อให้เกิดการรวมเป็นตลาดเดียวกันโดยเริ่มก่อตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนหรืออาฟตาเมื่อพ.ศ. 2535 ซึ่งมีส่วนช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและอำนาจต่อรองของอาเซียน อาเซียนมีเป้าหมายสูงสุดคือการเป็นประชาคมเศรษฐกิจทางการเงินและการคลัง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจเพื่อรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายในอาเซียน และสร้างความเข้มแข็งแก่อาเซียนในเวทีเศรษฐกิจโลก นอกจากการตั้งอาฟตาแล้ว อาเซียนได้ร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศลุ่มน้ำโขงคือจีน พม่า เวียดนาม ลาว กัมพูชา และไทย โดยจัดให้มีการรณรงค์ขึ้นในระหว่างพ.ศ. 2543-2553 ให้เป็นทศวรรษแห่งความร่วมมือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศลุ่มน้ำโขง เพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและเพื่อสนับสนุนการรวมตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเหล่านี้ให้สอดคล้องกับตลาดอาเซียน

การค้าในเส้นทางแม่น้ำโขงในปัจจุบันขยายตัวอย่างรวดเร็วและมีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง มีการนำสินค้าราคาถูกจากจีนทั้งสินค้าเกษตรและสินค้าจากโรงงานอุตสาหกรรมเข้ามาขายในอาเซียนจำนวนมาก ส่วนสินค้าจากอาเซียน เช่น ข้าวผลไม้ท้องถิ่นโดยเฉพาะทุเรียน ลำไย เงาะ และผลไม้แปรรูปทั้งแบบแห้งและกระป๋องก็ส่งไปจำหน่ายในจีน อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวทางการค้าในกลุ่มแม่น้ำโขงคือ ปัญหาลักลอบค้ายาเสพติด สินค้าหนีภาษี และปัญหาอาชญากรรมจากความขัดแย้งของผู้มีอิทธิพลหรือพ่อค้าสิ่งเสพติด ในระยะแรกการค้าขยายตัวทางการเงินและอาเซียนยังไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเหล่านี้ แต่ปัจจุบันประเทศลุ่มแม่น้ำโขงได้เพิ่มมาตรการการรักษาความปลอดภัยในเส้นทางเดินเรือ การปราบปรามสิ่งเสพติดและสินค้าเถื่อน เพื่อให้การค้าในเส้นทางนั้นปลอดภัยและถูกกฎหมาย

การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเพิ่มบทบาทด้านเศรษฐกิจของอาเซียนในเวทีเศรษฐกิจโลก เพราะจะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและต่อรองในเวทีการค้าโลกและขยายเศรษฐกิจของอาเซียน เพราะอาเซียนมีตลาดขนาดใหญ่ มีกำลัง